

20. Interpelácia poslanca Národnej rady Slovenskej republiky J. Mičovského na ministra pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky Ľ. Jahnátka podaná 17. decembra 2015 vo veci zavedenia prírode blízkeho obhospodarovania lesa

JÁN MIČOVSKÝ
poslanec Národnej rady Slovenskej republiky

Bratislava, 14. decembra 2015

SEKRETARIÁT PREDSEDU NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY		
Dátum zaevidovania: 17-12-2015		
Číslo spisu: PREDS-936/2015		
Listy: 11-	Prílohy: 2/4	
RZ	ZH	LU

Vážený pán minister,

na webovej stránke Vášho ministerstva pribudla dňa 3. 12. 2015 aktuálna informácia o tom, že štátny podnik LESY SR schválil nový predpis upravujúci podmienky na zavedenie prírode blízkeho obhospodarovania lesa. Túto informáciu, publikovanú len niekoľko hodín pred uskutočnením Dňa lesa a krajiny v parlamente, ktorého cieľom bolo upozorniť práve na skutočnosť, že presadenie prírode blízkeho obhospodarovania lesov je strategickou úlohou lesníkov v 21. storočí, považujem za veľmi dôležitú a zároveň potešiteľnú. Keďže však na webovej stránke štátneho podniku LESY SR takáto informácia publikovaná zatiaľ nie je, interpelujem Vás v prvom rade nasledovnými otázkami:

Aký bol podklad pre publikovanie informácie o schválení nového predpisu na webovej stránke MPaRV SR ? Môžete tento predpis na Vašej stránke zverejniť v plnom rozsahu? Môžete vydať pokyn, aby informáciu o tomto predpise a jeho celé znenie bolo publikované aj na webovej stránke štátneho podniku LESY SR?

Týmito otázkami reagujem na skutočnosť, že v lesníckej obci vyvolala informácia o schválení predpisu, ktorý má prispieť k znásobeniu výmery porastov, v ktorých sa uplatňuje prírode blízke hospodárenie, veľký záujem. Aj táto skutočnosť potvrdzuje, že ide o najdôležitejšiu úlohu, ktorá v súčasnosti stojí pred lesníkmi; úlohu, ktorá musí dostať punc strategického zámeru štátnej lesníckej politiky. Ide nepochybne o úlohu, ktorej naplnenie bude trvať desaťročia, no ktorej obrovský význam pre našu krajinu práve preto musí viesť k rozhodnutiu na vrcholovej úrovni začať s jej plnením bezodkladne už dnes.

V súvislosti s prírodou blízky hospodárením dopĺňam svoju interpeláciu o nasledovné otázky:

V spomenutej informácii na Vašej stránke z 3.12.2015 sa píše, že v súčasnosti sa prírode blízke hospodárenie (PBH) praktizuje na 54 000 ha lesa, čo predstavuje 6% z ich celkovej výmery. **V tejto súvislosti dávam otázku, či ich strojnásobenie, teda dosiahnutie 18%-ného podielu PBH je dostatočným cieľom?** Osobne som presvedčený, že každý strategický zámer, ktorý neuvažuje minimálne s nadpolovičným podielom PBH v našich lesoch svedčí o nepochopení podstaty cieľa.

Ďalšie otázky vyplývajú z informácií z prostredia štátneho podniku LESY SR: **Snahu o PBH ohraničujete na ministerstve len lesy v správe štátu, alebo ju vzťahujete na všetky lesy?** Podľa niektorých zdrojov má ísť len o štátne pozemky, čo by opäť svedčilo o nepochopení podstaty.

Prečo majú byť pre PBH vyberané len porasty do sklonu 45%? V mnohých JPRL ide v PSoL o priemerný sklon celej jednotky, pričom jej časti môžu byť oveľa miernejšie, a teda pre PBH vhodné aj z hľadiska sklonu. Okrem toho PBH je možné pri dostatočnom sprístupnení vykonávať bez ohľadu na sklon.

Prečo sa PBH má obmedziť len na hospodárske lesy a lesy osobitného určenia? Prečo nie aj v ochranných lesoch? Domnievam sa, že tam – ak v nich máme hospodáriť – tak práve len takýmto spôsobom.

Prečo sa neuvažuje s PBH aj v 6. lesnom vegetačnom stupni?

Keďže pre PBH je rozhodujúce sprístupnenie porastov, neuvažujete na ministerstve:

- so zastavením mimoriadnych odvodov LESOV SR š.p. do štátneho rozpočtu a využitím týchto prostriedkov na zvýšenie sprístupnenia, ktoré je z pohľadu potrieb nedostatočné a pri porovnaní s lesnícky vyspelými krajinami Európy výrazne nízke?

- s odporúčaním pre štátny podnik LESY SR, aby systémovo vymedzil príspevok na sprístupnenie porastov s PBH na základe plánovanej ťažby (analogicky bol určený príspevok na údržbu lesných zväžnic vo výške 1,50 €/m³) ?

Keďže úspešnosť PBH ovplyvní rozsah škôd spôsobených zverou, zaujíma ma, či ministerstvo uvažuje v tejto súvislosti so znížením normovaných kmeňových stavov v dotknutých lokalitách?

JÁN MIČOVSKÝ
poslanec Národnej rady Slovenskej republiky

A na záver vôbec nie najmenej dôležitá otázka: Keďže význam PBH trvalo odôvodnene narastá, určite dozrel čas, aby sa význam prípravy na takéto hospodárenia prejavil aj v učebných osnovách stredných lesníckych škôl. **Uvažujete s takýmto pokynom?** Táto otázka sa mi javí aktuálna aj v súvislosti s aktivitami ministerstva školstva, ktoré sa snaží prepájať teóriu s praxou.

Lesu zdar!

P.S.: Keďže na Dni lesa a krajiny v parlamente sa napriek pozvaniu nezúčastnil nik z ministerstva, ktoré v súčasnosti riadite, prikladám k tejto interpelácii „Lesnícke slovo pre 21. storočie“ – dokument, ktorý bol na uvedenom podujatí zverejnený.

Vážený pán

Ľubomír Jahnátek
minister

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
Dobrovičova 12
812 66 Bratislava

Lesnícke slovo pre 21. storočie

Odkiaľ prichádzame ?

Naše lesnícke poslanie trvá už 700 rokov. Na jeho počiatku boli rozhodnutia panovníkov, ktorí začali tušiť, že **les nie je nevyčerpatel'ný**. Počas stáročí vstupovali do služby lesu generácie lesníkov, ktoré pozorovaním a skúšaním, pokorou i odvahou, úspechmi aj omylmi rozširovali obzory poznania. Dnes sme vďaka nim správcami dedičného bohatstva poznatkov o lese, ktoré nám treba ctíť, múdro využívať a naďalej obohacovať. Historická **bilancia lesníctva je pozitívna**; v tom nám treba pokračovať dobrými rozhodnutiami pre budúcnosť krajiny a jej obyvateľov.

Kto sme ?

Správcovia hodnôt, ktoré patria všetkým. Za osoh z lesa sa dlho považovalo len drevo, ktoré je ešte aj dnes jediným reálne hodnoteným výstupom lesníckej práce. Keďže však les produkuje hodnoty oveľa vzácnejšie, dozrel čas **vnímať les prostredníctvom jeho komplexnej hodnoty**. Takémuto cieľu je potrebné podriaďovať lesnícku filozofiu, zákony i postavenie profesie lesníka v spoločnosti. Napokon – ide o život. Niet totiž pochyb, že pitná voda, dýchatel'ný vzduch, neodviata pôda, zdravie obyvateľstva, životu prosperujúca klíma a celková harmónia krajiny sú životodarnými ingredienciami nášho bytia.

Pretože slovenská lesnícka veda má pre oceňovanie jednotlivých produktov lesa vytvorené kvalitné mechanizmy, neexistuje z vecného hľadiska prekážka, ktorá by definovaniu a následne dôslednému uplatňovaniu **komplexnej hodnoty lesa** bránila. Námetka, že takéto **hodnotenie produkcie** doposiaľ nepoznajú ani vyspelé lesnícke štáty Európy, neobstojí. Slovenské lesníctvo patrí k európskej špičke, a preto môže poukázať na potrebný, ba nevyhnutný vývoj našej profesie. Presadenie princípov tohto vývoja v praxi predstavuje **rozhodujúci príspevok súčasnej lesníckej generácie** pre 21. storočie. Je v ňom obsiahnuté naše **poslanie, šanca i osud**.

Kam kráčame ?

K uplatneniu takého hospodárenia v lese, ktoré **chráni, podporuje, zvyšuje a využíva jeho komplexnú hodnotu**. Strategickým cieľom je **vedomá produkcia konkrétnych účinkov lesa a jej primerané ohodnotenie spoločnosťou**. Výrazne pokročiť na ceste k dosiahnutiu tohto cieľa je v silách súčasnej lesníckej generácie. Generácie, v ktorej erbe musí byť **pevná morálka, vynikajúce vedomosti i lesnícka pokora voči dokonalému**

svetu lesa. Generácie, ktorá dokáže využiť kapitál stáročných vedomostí k dosiahnutiu cieľa, ktorý bude našim **dedičným darom pre verejnosť**. Pretože naša služba patrí jej.

Úloha číslo jeden

Aký **základný nástroj** použijeme pre dosiahnutie uvedeného strategického cieľa? Najlepší možný. Spôsob, pri ktorom sú v maximálnej miere **zabezpečené všetky spoločenské požiadavky kladené na les**, a to tak, aby to bolo **zároveň ekonomicky výhodné**. Existuje vôbec nástroj, ktorý umožní takéto zdanlivo protichodné požiadavky zladit'? Existuje. Je to **prírode blízke hospodárenie, založené na pestovaní jednotlivých stromov, ktoré naplno využíva ich rastové schopnosti a prírodné zákonitosti lesných ekosystémov.**

Prírode blízke hospodárenie možno použiť takmer na celom území Slovenska. Jeho výsledkom sú z pohľadu odolnosti **lesy stabilné**, z pohľadu produkcie dreva **lesy kvalitné** a z pohľadu verejnosti **lesy krásne**, pričom tento stav možno dosiahnuť spôsobom, ktorý je - a to je lesnícky paradox -, **ekonomicky najvýhodnejší**. Aby to naozaj platilo, treba splniť dve podmienky – prisúdiť prírode blízkemu hospodáreniu punc **základnej stratégie štátu** na úseku lesného hospodárstva a zároveň poskytnúť tomuto spôsobu **dostatok času**, aby sa mohli jeho prednosti naplno prejaviť. Je to **základná lesnícka úloha** na nadchádzajúce desaťročia, s ktorou je potrebné **začať čo najskôr**.

Nástroj číslo jeden

Pre prírode blízke hospodárenie v **ihličnatých a zmiešaných porastoch** je najvhodnejší **výberkový spôsob hospodárenia.** V listnatých porastoch uplatňujeme pestovanie minimálne **v dvoch vrstvách nad sebou, s perspektívou viacvrstvých porastov nad sebou,** pričom kombinujeme **hlúčikový výber s jednotlivým výberom pestovne a rubne zreých stromov,** čoho výsledkom sú **trvalo etážové porasty s charakteristickou mozaikovou štruktúrou.**

Je vhodné pripomenúť, že prirodzené zmladenie lesa nie je cieľom, ale len súčasťou procesu striedania generácií v lese. **Cieľom pestovania lesa sú jednotlivo rubne zreé stromy a jeho výsledkom trvalo produktívne porasty.**

Brána

Cestu k širokému uplatňovaniu **výberkového hospodárskeho spôsobu otvorila zmena zákona o lesoch**, ktorá bola po prvý krát sformulovaná a prerokovaná na stretnutí lesníkov a poslancov NR SR v Smolníckej Osade dňa 12. a 13. júna 2013, pod gesciou štátneho podniku LESY SR. Práve tu vznikla formulácia, ktorá sa následne uplatnila v § 18 zákona o lesoch, pojednávajúceho o hospodárskych spôsoboch: „**Výberkový hospodársky**

spôsob sa uplatňuje tam, kde preň existujú vhodné podmienky, alebo kde je možné takéto podmienky vytvoriť“. Keďže takéto podmienky je možné vytvoriť na významnej časti slovenských lesov, legislatívna brána je otvorená. Teraz je na nás, lesníkoch, aby sme touto bránou premyslene vstúpili. Mnohí, ktorým nechýbajú hlboké vedomosti a profesionálne nadšenie urobili tak už dávnejšie prostredníctvom **hnutia Pro Silva**. Z tohto jednoznačne ušľachtileho, prírode blízkeho avantgardného hnutia je teraz potrebné urobiť **štandardnú prevádzkovú záležitosť**.

Podstata

Ak o prírode blízkom hospodárení vieme, že je ho možné uplatňovať na väčšine územia lesov Slovenska, že jeho výsledkom je **stabilný les**, odolný kalamitám, že tento spôsob umožní **maximalizovať komplexnú hodnotu lesa a minimalizovať náklady na jej dosiahnutie** a navyše, že jeho výsledkom je **estetický les**, kde nie sú na prvý pohľad viditeľné stopy hospodárskej činnosti, tak sa môže zdať, že musí ísť o mimoriadne náročný spôsob hospodárenia. Nie je tomu tak. Je to v podstate jednoduchý spôsob, ktorý dokáže uplatniť každý lesník, ktorý sa zoznámi s jeho zásadami a rozhodne sa ich trvalo používať.

Pri dôslednom uplatňovaní prírode blízkeho hospodárenia **zaniknú rúbaniská, a tým aj hlavný dôvod k lesnícko – ochranárskym sporom**. S dodatkom, že toto hospodárenie sa nebude uplatňovať v prísnych prírodných rezerváciách, ktoré musia zostať bez zásahu.

Lesy sú dedičstvo, ktorého sme len dočasnými užívateľmi a ktoré musíme v duchu dekretovskeho odkazu odovzdať zachované potomkom. **Dedičstvo, ktoré nemôže byť bankou pre štátny rozpočet, ale musí byť poisťovňou pre budúce zdravie krajiny a jej obyvateľov**. Zachovanie tohto dedičstva prostredníctvom prírode blízkeho hospodárenia, zameraným na komplexnú hodnotu lesa, je dobrým cieľom. A boj za tento cieľ dobrým bojom.

... a ešte slovko - dve do vlastných radov:

*V súčasnosti prevláda podrastový hospodársky spôsob, ktorý spolupôsobenie síl prírody prerušuje príliš zavčasu – po dosiahnutí prirodzeného zmladenia, ktoré akoby sa stávalo našim cieľom. Po jeho zabezpečení **dorúbávame stromy hornej vrstvy porastu, a to bez ohľadu na ich rubnú zrelosť**, čím vznikajú veľké straty na množstve vyprodukovaného dreva i jeho kvalite. Následne vznikajú **rúbaniská s ich neblahými následkami po stránke ekologickej a ekonomickej**. Preto je potrebné prijať **strategické rozhodnutie pre prebudovu prevládajúceho hospodárskeho spôsobu podrastového na výberkový a trvalo viacetážový**.*

*Hospodárenie založené na nepretržitom jednotlivom výbere pestovne a rubne zrejlých stromov nám umožňuje zladať zdanlivo protichodné požiadavky na vysokú stabilitu a kvalitu lesa s nízkou cenou na ich získanie. **V plnej miere pri tom využívame prírodné zákonitosti***

fungujúce v lesných ekosystémoch, pričom regeneračné procesy (prirodzené zmladenie) musia byť ich súčasťou, nie cieľom nášho hospodárenia.

Pre prírode blízky spôsob hospodárenia je nevyhnutné:

- 1. Zmena v lesníckom myslení, výsledkom ktorej je **prebudova lesa vekových tried na les trvalo produkujúci.***
- 2. **Sprístupnenie** porastov zväznicami a približovacími linkami.*
- 3. Zostavovanie **plánu starostlivosti o les** pre tento spôsob hospodárenia.*
- 4. Začatie s **prebudovou** porastov už v prvých pestovných fázach.*
- 5. Dôsledné uplatňovanie **základného pestovného princípu:***

**JEDNOTLIVÝM VÝBEROM PESTOVNE ZRELÝCH STROMOV USMERŇUJEME
RAST PESTOVNE NÁDEJNÝCH STROMOV A TIE DOPESTUJEME DO RUBNEJ
ZRELOSTI.**

*Táto veta nech je **alfou i omegou** nášho lesníckeho poslania pre 21. storočie. Storočie, v ktorom máme možnosť i povinnosť dosiahnuť ďalší dôležitý stupeň vývoja našej profesie.*

*Nech je teda pre toto storočie naším **najvyšším cieľom** trvalé prírode blízke hospodárenie. Hospodárenie založené na pestovaní jednotlivých stromov, ktoré v plnej miere využíva prírodné zákonitosti a optimálnym spôsobom **naplňa požiadavky spoločnosti na les**, vyjadrené jeho **maximálnou komplexnou hodnotou** dosahovanou s **minimálnymi nákladmi**. Je to cesta zachovania plnohodnotného lesa pre budúce generácie. Cesta, ktorá nebude krátka, no po ktorej musí naša lesnícka generácia vykročiť s vedomím kontinuity, citlivo, no rozhodne a s plnou zodpovednosťou už dnes.*